

His neighbour answered the door.

He had to ask his neighbour for a ladder.

He had to carry the ladder to his house.

He had to climb up the ladder.

He had to climb into his bathroom.

He had to find his key. itd.

Na sličan način može se uvježbavati i WILL HAVE TO (What will he have to do if he forgets his key again?).

V. Zaključak. »Blackboard story« vrlo je korisna na svim nivoima učenja — od početnog do vrlo naprednog: potiče učenike da govore što više, privlači njihovu pažnju jer ne znaju što će slijediti, nastavnik govori manje, atmosfera je ugodna i nema dosade. Naravno da u drugim fazama rada, npr. pri stvaranju i uvježbavanju dijaloga i sl., možemo dodavati nove riječi, ponavljati poznate strukture itd., a sve to kao dio konkretnog konteksta. Učenicima to onda ne predstavlja vježbanje gramatike i novih riječi, nego zajednički rad na stvaranju — makar i vrlo jednostavne — priče. Oni neobično vole taj način rada. Pomalo nespretni (ponekad!) crteži ne izazivaju podsmijeh, nego, naprotiv, pridonose stvaranju ugodne atmosfere u razredu. Učenici rado sudjeluju i neprestano su aktivni, za razliku od mnogih drugih načina rada gdje nastavnik mnogo govori, a učenik (možda!) sluša.

Primjenom takvog načina rada postigli smo bar neke od ciljeva koji se postavljaju pred nastavnike stranog jezika. Bilo bi korisno kad bi nastavnici koji primjenjuju »Blackboard story« u svom radu, u bilo kojem obliku i u bilo kojoj fazi rada, napisali nešto o svojim iskustvima i dali konkretne primjere, a da ovaj članak bude samo poticaj za razmjenu iskustava.

Maja Stojsavljević

INTERVJU I PANEL-DISKUSIJA

(Prikaz jednog sata engleskog jezika)

Sat je održan sa skupinom učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole koji uče engleski u Školi stranih jezika Zavoda za kulturu i obrazovanje u Zagrebu.

Učenici su dosad završili treći stupanj »English for Children« — COME AND VISIT BRITAIN, tečaja izrađenog na načelima metode AVGS. S obzirom na to da četvrti dio serije još nije gotov, za ovu školsku godinu odabrala sam udžbenik MAKE YOUR POINT od LG Alexandera i MC Vincenta, (Longman 1975). Neke teme koje taj udžbenik sadržava, kao i jezični nivo udžbenika u cjelini, korisni su ne samo za utvrđivanje već obrađenog vokabulara i gramatičkih struktura već i za postepeno uvođenje nove leksike i frazeologije. Budući da su učenici u dosadašnjem radu usvojili

osnovnu jezičnu građu koju s lakoćom uklapaju u odgovarajuće intonativne i ritmičke forme engleskog jezika, takav izbor tema, kao i njihov lingvistički nivo, pomoći će im da postepeno krenu prema novim i naprednijim vidovima jezične kompetencije.

Usporedo s razvijanjem i njegovanjem govorne komunikacije, postepeno i sistematski uvodila se i pismenost. U prva tri stupnja pismenost se uvježbavala diktatima, pisanjem kraćih sastava, novih dijaloga, opisom slika i sl., a kao najviši oblik pismenog izražavanja spomenula bih pisanje »projekata« na bazi podataka iz udžbenika i drugih materijala, koje su učenici često sami odabirali.

Na ovom naprednijem stupnju učenici postepeno gube interes za oblike i sadržaje koji su ih zadovoljavali u početnoj fazi učenja novog jezika. Zbog toga nastavniku neće biti teško animirati učenike za razne druge oblike oralne komunikacije, kao što su diskusija, debata, polemika, interpretacija, intervju itd. Paralelno s time oni će upoznati razne stilove (novoga) jezika (književni, razgovorni, administrativni, književno-umjetnički, žurnalistički i dr.) kao i karakteristične registre.

Uvodeći nove vidove jezične komunikacije, omogućujemo učeniku ulaznje u logičnost stranog jezika. Zanimariti tu fazu i ostati na dosadašnjim oblicima rada značilo bi indirektno kočiti razvoj intelektualnih sposobnosti učenika na satu stranog jezika, a favorizirati simplificirana i gotovo infantilna razmišljanja. Pored toga, raskorak između sposobnosti učenika i mogućnosti izražavanja na stranom jeziku često dovodi do destimulacije i pasivnosti u radu. S obzirom na to da učenik treba da bude aktivan činilac i subjekt u nastavnom procesu, treba ga što prije osposobiti za logičko zaključivanje, kako bi mogao što vjernije i kompletnije izraziti svoja htijenja i svoje stavove. Nema sumnje da će sve to utjecati i na unapređenje pismenog izraza. Diktat će i dalje ostati jedan od načina pismenih vježbi. Međutim, na tom stupnju učenici će pratiti i televizijske emisije i o njima davati pismene izvještaje, zatim će se postepeno uvoditi u pisanje kratkih eseja, polemika i sl.

Cilj sata o kojem govorim bio je: stimulirati učenike na spontanu upotrebu engleskog jezika putem intervjua »WHO'LL GET THE JOB? i panel-diskusije na temu »SHOULD SCHOOL CHILDREN TAKE PART-TIME JOBS?«

Tip sata: eksploatacija vježbe WHO'LL GET THE JOB?

Nastavni materijal: udžbenik MAKE YOUR POINT, grafo-folije, novinski članak, šapirografirani dodatni materijali.

Da bismo lakše mogli pratiti tok sata, navodim kratak sadržaj jedinice pod naslovom Who'll get the job? kao i njen tekst na engleskom.

Sadržaj. Vježba se sastoji od dva intervjua. U prvome Miss Draper razgovara s Anne Porter, učenicom iz Burton High School, koja se natječe za mjesto prodavačice.

U drugom dijalogu za isto mjesto natječe se Bill Baker, učenik iz Brent Boys' School.

Intervju između Miss Draper i Anne Porter:

Miss Draper: Good morning. Do sit down.

You are Anne Porter, aren't you?

Anne Porter: Uh-huh.

Mis Draper: Which school do you go to?

Anne Porter: Mm... mm High.

Miss Draper: I'm sorry. I couldn't hear you. Did you say Merton High?

Anne Porter: No, Burton.

Miss Draper: What's it like? ... Well, what's your favourite subject?

Anne Porter: I don't like any subject, but I'm good at math.

Miss Draper: I see. Have you any hobbies?

Anne Porter: Not really.

Miss Draper: What do you do in the evenings then?

Anne Porter: Watch TV.

Miss Draper: Why do you want to work in a shop?

Anne Porter: er... I don't want to work in an office.

Miss Draper: Have you any question for me?

Anne Porter: (Shakes her head)

Intervju između Miss Draper i Bill Baker

Bill Baker: Sorry I am late. Good afternoon.

Miss Draper: Good afternoon. Please, sit down.

Your name's Bill Baker, isn't it?

Bill Baker: Yes, that's right. I'm from Brent Boys' School.

Miss Draper: Have you a favourite subject?

Bill Baker: Yes, I have — history, but I'm better at art. I'm no good at math!

Miss Draper: What are your hobbies?

Bill Baker: I like all sports. In the summer I swim a lot.

Miss Draper: What do you do in the winter then?

Bill Baker: (laughs): I stay indoors. I'm making my own Hi-fi set.

Miss Draper: Why do you want a job in a shop?

Bill Baker: I think I'd like it. My uncle has a radio shop... (etc.).

Tekstove sam prethodno obrađivala dva školska sata. Učenici su vrlo brzo i bez poteškoća razumjeli i svladali intervju e i, uz pomoć vježbi »for/against«, slobodno razgovarali i odglumili ih, držeći se manje-više teksta iz knjige. To se moglo i očekivati, jer, kao što vidimo, u tekstu nema ni leksičkih ni gramatičkih nejasnoća i učenici su se mogli više koncentrirati na sam sadržaj (traženje zaposlenja) i na oblik vježbe (intervju). Ovom prilikom objasnila sam im pojmove »intervju«, part-time i full-time jobs.

Na bazi vježbe spontano smo prešli na razgovor o mogućnosti zaposlenja djece njihove dobi. Učenicima ta ideja nije bila strana, premda nijedno dijete u razredu nije još angažirano u nekom drugom poslu, osim u učenju. Pokušali smo zajednički nabrojiti vrste poslova koje bi oni mogli obavljati (raznošenje novina, mlijeka, kruha, rad u trgovini, sakupljanje stanarine, naplata računa za potrošak vode, pomoć u kući, pranje automobila i sl.). Takvi poslovi ne obavljaju se preko čitavog dana, radi se samo nekoliko sati, pa su i sami učenici zaključili da se takvi poslovi nazivaju »part-time jobs«. U

takvoj atmosferi nije bilo teško preći i na zaposlenja odraslih. Svaki učenik govorio je o zaposlenju svojih roditelja (medicinska sestra, profesor, inženjer, automehaničar, trgovački putnik i sl.). Pojam »full-time job« bio im je potpuno jasan. Nekoliko učenika spomenulo je da im otac radi i »full-time« i »part-time«.

Prešli smo na način na koji se dobivaju namještenja. Učenici su se i ovdje pokazali vrlo aktivni i rado su surađivali. Sami su spominjali oglase u novinama, gdje se pod rubrikama »Namještenja«, »Natječaj za popunjenje radnog mjesta«, »Pouka« i sl. nude i potražuju razna zaposlenja. Kao slijedeća faza u tom procesu bilo je pisanje molbi ili javljanje telefonom na pojedino radno mjesto. I, na kraju, prešli smo na razgovor (intervju) između »poslodavca« i »kandidata« za mjesto, tj. na jedan specifičan način komunikacije, u kojemu ne dolazi do izražaja samo verbalna strana dijaloga već i ponašanje kandidata, odijelo (koje treba da bude uredno), držanje, mimika, izraz lica, interes za posao koji se očituje postavljanjem pitanja o obvezama i pravima i sl.

Na taj način pokušala sam osvijestiti kod učenika logičke odnose u diskursu i proširiti njihovo znanje jezika, primjenjujući novu leksiku i frazeologiju, pri čemu su mi mnogo pomogle grafo-folije.

Namjerno sam odabrala pitanja koja počinju sa »why/what«, čime sam onemogućila učenike da daju kratke odgovore s »yes« i »no«.

Takav način postavljanja pitanja pokazao se vrlo korisnim. Učenici su davali po dva-tri odgovora na jedno pitanje, npr. na pitanje: What are Bill's abilities? dobila bih odgovor: He's good at art and bad at maths. He likes history too.

Na tom stupnju nastave jezika grafoskop se može vrlo korisno eksploatirati. Neke grafo-folije pripremila sam kod kuće, a neke u razredu.

GRAFO-FOLIJA 1

- a) 1. What are Bill's ?
2. What is his like?
3. What has he got?
4. How do you know he is . . . at physics?
5. What is he at?
6. What of person is he?

Na istoj grafo-foliji bila je još jedna tabela s odgovarajućim frazama i vokabularom tako da su se učenici mogli njima koristiti pri formuliranju pitanja i odgovora.

b) ABILITIES good at, bad at, capable of

INTERESTS fond of, interested in, like, enjoy

CHARACTER lively, kind, quiet, shy, helpful, cheerful, friendly, rude, dull, egotistic, outgoing.

Napominjem da su izrazi »abilities«, »interests« i »character« najprije bili predstavljeni oralno, kad smo opisivali likove Anne Porter i Bill Baker

na bazi crteža, koji su karikirano isticali njihove osobine. Učenici su brzo uočili da su pojmovi »abilities«, »interests« i »character« zajednički nazivnici za čitav spektar podataka potrebnih za predstavljanje osoba koje traže posao i njima su se vrlo vješto služili.

Slijedeća vježba bila je također dana u svrhu ponavljanja i osvježavanja sadržaja prvog intervjua, u kome Anne Porter razgovara s Miss Draper u vezi s istim namještenjem. Međutim, ovaj put učenici su na grafo-folijama dobili kompletne odgovore, na koje su oni trebali postaviti pitanja, prema sugeriranim natuknicama. Evo kako je izgledala ta folija!

GRAFO-FOLIJA 2

- a) 1. Anne Porter hasn't got any interests.
What?
2. She is very shy.
What.....?
3. She can add correctly.
What.....?
4. She is good at math.
What.....?
5. She is bad at history.
What.....?
6. She is interested in science.
What.....?
7. She is friendly and very kind.
What?
- b) Na istoj foliji bile su natuknice pomoću kojih su učenici po potrebi formulirali svoja pitanja.
- sort of person
good at
abilities has she got
interested in
character like
bad at
are her interests

Na taj sam način postigla da su učenici bez većeg napora ovladali mehanizmom kompliciranijih pitanja (What sort of person is he/she?; What interests has he/she got? What is he/she good/bad at? etc.) i njima se vrlo rado služili, kad god im se pružila prilika za to. Vjerujem da je tako lako usvajanje nove, mnogo teže, tehnike postavljanja pitanja, rezultat spoznaje učenika da su oni odrasli, da su sposobni i da prime i da pokažu interes za sadržajno i po obliku ozbiljnije teme. Treba naglasiti da moramo i dalje inzistirati i na kratkim pitanjima, pogotovo afektivnim. Takva pitanja karak-

teriziraju drukčije intonativne forme i samo su po svom obliku kratka, dok su sadržajno vrlo bogata, pa su tako karakteristična i za napredniji stupanj jezične kompetencije.

Takav drill smatrala sam korisnim i neophodnim za uvođenje glavnog dijela sata, tj. transpozicije sadržaja iz udžbenika na potpuno novu i životniju situaciju. Ta nova situacija razvila se oko oglasa u novinama. Oglas je bio na engleskom jeziku, a tražila se osoba koja bi mogla obavljati niz stručnih i administrativnih poslova.

Na foliju sam napisala ponudu prema tekstu objavljenom u »Večernjem listu«.

GRAFO-FOLIJA 3

»Responsible position is offered.....

Required: Educated person, good typist, excellent command of written and spoken English, administrative ability and interest in education.....

Offered: Good salary and working conditions.

Apply for further information to.....

Učenici su dobili umnožene podatke o radnom mjestu, kao i formular s upitnikom na engleskom, u koji su unijeli osobne podatke:

Name and address:.....

Place of birth:.....

Date of birth:

Education-Primary school.....

Secondary school.....

University.....

Languages spoken.....

Hobbies and interests.....

Date:

Signature:

Uz navedeni dodatni materijal ja sam na grafo-foliji ukratko dala opis radnog mjesta, kako bih olakšala učenicima proces usvajanja specifične terminologije i lakše snalaženje u složenijoj komunikaciji i stimulirala ih za tečan i kontinuiran izraz.

Folija je sadržavala ove podatke:

GRAFO-FOLIJA 4

Duties: The person who fills this post is expected to perform a wide range of duties. No precise description of the post can be given. The person can be called upon to assist in any area and at any time. However, the person is expected to do:

1. Typing (correspondence, information, lectures etc.)

2. Translating (of incoming mail, interpreting at meetings etc.)
3. Administrative work (keeping records, files, tapes).

Conditions: 1. Post: permanent/part-time job

2. Salary: starting salary approximately..... per month.
3. Leave: 20 working days per annum, sick leave, public holidays
4. Working hours: 42 hour week from 7.30 a. m. to 2.30 p. m. Monday through Friday

U dodatnim materijalima našli smo velik broj korisnih termina usko vezanih uz temu »traženje zaposlenja« (vacant post duties, description of the posts, called upon, typing, translating, administrative work, working conditions, salary, sick-leave etc.).

Iako je udžbenik »Make your point« suvremen (izašao je iz štampe tek ove godine), ipak ga je bilo korisno obogatiti dodatnim materijalima iz svakišnjeg života. Učenici su s mnogo više žara prihvatili i razumjeli odabranu vježbu jer su je dodatni materijali na stanovit način osmislili i potvrdili.

Princip aktualizacije sadržaja nije ništa novo u teoriji metodologije nastave stranih jezika, ali ipak nije uvijek zastupan u našem radu.

Činjenica da su učenici posjedovali i tekst stvarnog natječaja, toliko je zaokupila pažnju cijelog razreda da su svi željeli učestvovati u simuliranom intervjuu.

Materijalima koje su učenici usvojili u uvodnom dijelu sata spretno su se koristili u toku intervjuja, a pogotovo u diskusiji o kandidatima. Svaki učenik se trudio da se kritički osvrne na svog kolegu i da, na bazi njegovih »abilities«, »interests« i »character«, dade svoje mišljenje o tome koji od kandidata najbolje odgovara uvjetima natječaja.

Sat sam završila panel-diskusijom na temu »Should school children take part-time jobs?«

Diskusija je krenula uz pomoć natuknica koje sam im prikazala na grafoskopu i uz moju pomoć. Sjela sam među učenike i inicirala diskusiju s nekoliko provokacijskih konstatacija, kao što su: »I don't think school children should take part-time jobs. They already have two full-time jobs: growing up and going to school; ...and after all, the »only« advantage of having a job is making money; In my opinion education is important, not money...«

GRAFO-FOLIJA

FOR

1. good for older boys
2. earn pocket money
3. go camping
4. meet people
5. see world outside school

AGAINST

1. bad for children
2. two jobs already: growing up and going to school
3. children need a lot of sleep
4. education important, not money

Učenici su se samostalno opredijelili za svoj stav, koristeći se podacima na grafo-foliji i svojim iskustvom. Žustro su pobijali moje mišljenje i dokazivali suprotno. Imala sam dojam da je takav način rada korisniji, jer su

učenici bili stimulirani da se što korektnije i potpunije izraze na stranom jeziku pa, prema tome, i da što prije usvoje potreban leksički materijal. Premda sam pri iniciranju ove rasprave bila neophodna, nakon izvjesnog vremena atmosfera u razredu je postala vrlo živa. Jedni su upadali drugima u riječ i prekidali ih tako da sam se ja konačno povukla.

Htjela bih još istaknuti korisnost uvođenja raznih »conversational tags«, koje su također bile na foliji, i na koje sam upozoravala učenike u toku diskusije.

GRAFO-FOLIJA 6

Conversational tags

Definitely not.	Oh, sure,
I agree.	Right.
You're absolutely right.	O. K.
Well, ...	It's true ...
I'm sorry.	In fact ...
I see.	I'm afraid so.
That's right.	That's not it. etc.

»Conversational tags« pridonose prirodnosti jezika, povećavaju redundantnost, koja je redovito vrlo oskudna kod učenika kad govore stranim jezikom. (Presiromašna redundantnost može isto toliko ometati komunikaciju kao i prevelika. Stoga je potrebno vježbati učenike da se koriste umjerenom dozom jezične zalihosti.) Kad se učenici njima koriste, tek onda jezik dobiva prizvuk izvornoga i omogućava bogatiju upotrebu neverbalnih elemenata govora kao što su: intonacija, intenzitet, tempo, pauza, gesta.

U toku ovog blok-sata pokušala sam svaku njegovu fazu logički nadovezati na prethodnu, nastojeći da u svaki novi dio sata uvedem nešto i tematski i metodološki novo. Time sam postigla vrlo ozbiljnu radnu disciplinu u razredu, učenici su bili stimulirani, pa zbog toga i vrlo aktivni. To se najbolje vidjelo na kraju sata, kad im se činilo da je sat prekratko trajao, jer su, po dojmu koji su ostavili, željeli i dalje diskutirati.

Takav završetak nije samo označio kraj sata, kome je bila svrha eksploatacija jedne methodske jedinice. Pokušala sam naime da rezimiram i zaključim jednu širu cjelinu koja se obrađivala na nekoliko prethodnih sati.

Ako je takav tip sata uspio angažirati učenike i bar djelomično ih usmjerio k naprednijim načinima komunikacije, a takav sam dojam dobila po njihovoj živoj reakciji i suradnji, pitam se da li je tome razlog sama tema »Who'll get the job?« ili autentičnost i aktualnost dodatnog materijala (oglas u novinama, upitnik, pismeni podaci o radnom mjestu, grafo-folije), insceni-rani izbor kandidata putem intervjua ili, možda, razgovor za okruglim stolom o problemima bliskim učenicima?

Ako je sve ovo zajedno poslužilo kao dobra motivacija, čini mi se da onda neće biti teško, i na ovom višem stupnju učenja jezika, zadržati pažnju i poboljšati radnu disciplinu učenika, jer se slične teme i zanimljivi autentični dodatni materijali mogu lako pronaći i adekvatno metodološki obraditi. Na nama je nastavnica da nastojimo što bolje shvatiti htijenja i interese svojih učenika pa ideje neće izostati, a s time ni željeni rezultati.